

Landskap: Småland Upptecknat av: Eva Danielsson,
Härad: Tveta, Allbo, Vestra, Konga Adress: Uddevägen 1, Kristianstad.
Socken: Hakarp, Härlunda, Öggestorp, Berättat av: Olika personer, angivna
Skatelöv, Malmbäck, Väckelsång m.fl. inne i samlingen.
Uppteckningsår: 1932 Född år i

Uppteckningen rör	sid.
Trollkunnig kvinna.	54-55.
Vinna klokskap.	55.
Kloka män.	56-57.
Kloka Anna.	58-59.
Fjärrseende präst.	61.
Gamla psalmer.	62.
Ramsor.	63-64, 86-87.
Gåtor.	65, 104-105
Vaggvisor.	66-67.
Visor.	68-85, 87-89, 108-109.
Ordstäv och ordspråk.	90-104.
Avskrift av gammalt kärleksbrev.	106-107.

Strala - Katarina.

Strala - Katarina var gift med fiskaren Stral. de bodde i Barkhult, Virestad, och fiskade i sjön Femlingen. När "Straleus" satte ut sina nät, var det inte lönande för någon annan bonde eller fiskare att sätta ut sina nät eller bjuda till, ty då fick man i alla fall ingen fisk. Både "Stralen" och Katarina kunde nämligen trolla var på sitt vis, och de voro inte väl sedda nägonstans. Strala - Katarina låg och muttrade och skvalpade i Kidrons bäck och trollade till sig böndernas sanke. "Så långt detta vattnet rinner, ska jag ha mitt sanke," sade hon, och folk trodde åtminstone att hennes änskan slog in, ty han hade en hel massa smör och mjölk efter sin enda ko, under det att bönderna ej fingo någonting till slut.

Strala - Kattarina "spökade också efter sin död. När två kvinnor gingo förbi Kidrons bäck, under det Kattarina stod lik, sade den ene på skämt: "Jag undrar om Strala-Katrina ska ligga här och skvalpa idag också!" Men som hon sagt detta, fick hon något så tungt över ryggen att hon knappast

kunde andas, och hon blev inte av med det, förrän hon kom till "Vänga ladet". Här blev spöket efter, ty det fanns en järnlinka i ladet, och på grund härav mistade Katarina sin kraft. Stålet frälste nämligen från "otyg".-

Klokskap.

Man kunde vinna klokskap genom att dricka vitormens spad. Då "kloka Anna" höll på med att koka en sådan orm, kom pigan in och lyfte på grytlocket. Hon tyckte det lukta-
de gott och smakade på spadet. När hon sedan kom ut till Kloka Anna i ladugården, pekade pigan på en ko och sade :

"Den kon ska få en broketer kalv!" "Jaså, har du varit i grytan", sa kloka Anna. Pigan visste inte om att det var trollyg i grytan utan hennes klokskap kom alldeles överraskande. Och sedan kunde även hon se förborgade ting.-

Anders Hansson i Hallaryd var en klok man, som gjorde alla möjliga undervärk. Till sist skulle länsman och fjärdingsmannen låta häkta honom, varpå de med vagns-skjuts begåvo sig dit. Men det gick inte bättre än att vagnen körde in på ett gärde med dem, och de kunde inte finna någon möjlighet att komma loss därifrån, ty Anders Hansson förtrollade både dem och hästen. Omsidor fingo de bedja Anders Hansson hjälpa dem därifrån, och det blev alltså inget av med häktningen vare sig den gången eller någon annan gång utan Anders Hansson fick fortsätta ifred med sitt yrke.

Magnus Falk från "Krösenakärret" i Hamneda var en klok, som hade svartkonstbok. Hans hustru hette Kajsa. "Falken" förgjorde alla djuren för Persson i Romarehytte, Göteryd. Korna mjölkade blod och han miste det ena djuret efter det andra. Till sist beslöt Persson i sin förtvivland att besöka en klok, som hade sin verksamhet i Stockholmstrakten för att få råd i sin svåra belägenhet. Så snart han kom innom dörren, sade den kloke: "Ja här har

4786

58

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

57

Göran Persson inget att göra för jag ser att det är en kvinna med i spelet. Oturen kommer att förfölja er i hela er tid, men när sonen har tagit gården skall oturen och förgöringen upphöra. Jag ser, att det är en svartmuskig karl, som bär hat till er!" Allt slog in som den kloke sagt. Magnus Falk, som var mycket förmögen, hade förälskat sig i den vackra torparedottern, Gustava, som i stället valde att gifta sig med Göran Persson, och detta kunde Magnus Falk aldrig smälta. Därför ställde han bara olyckor på Göran Perssons hus. - "Falken fick ingen ro i sin grav, utan där var alltid ett stort hål vid hans grav på kyrkogården, och den som ville och hade mod kunde"mana fram"hans välbad när som helst. Många påstodo sig ha sett honom vara i farten både under julnatten och andra gånger.-

Kloka Anna.

I Kölaboda, Götaryd levde på 1830-talet en mångomtalad kvinna, som kallades "kloka Anna". Hon hade för många att bota sjukdomar hos både människor och djur. Hon kunde även förutsäga saker, som skulle hända, skaffa fram tjuvgods och uträtta mycket annat av övernaturlig art. Kloka Anna var av bondesläkt och föreföll god, frisk och intelegant och var besökt av folk både från Småland och Skåne. Hon hade ständigt arbeta med att betjäna sina kunder. Hon började sin verksamhet i tjugooårsåldern och hade fått sin kraft genom uppenbarelser i drömmar, och hon utökade sedan sin förmåga genom övning och flitigt begångnande av "den heliga skrift" varför hennes kraft ansågs vara av godo. Hon behöll sin "kraft" till sin död och hade gott anseende i vida trakter.

Kloka Anna lärde före sin död bort något av sin visdom åt sin piga Ingrid Jonsson i Virestad, kallad "Lillingerten". Ingrid, som även varit jordegumma i Virestad, ansågs av befolkningen såsom mycket kunnig i sina stycken, och det var inte många dagar som gick utan hon hade besök

av personer, som sökte hjälp för det ena eller det andra. Ingrid var även mån om att lära sin dotter Kristina (sagesmannen) sin visdom, varför hon sade till henne: "Tag nu väl reda på vad jag lär dig, för om du lär dig hjälpa folk med deras krämpor, kan du förtjäna dig många kakor bröd i dina dar och på det viset slipper du åtminstone svälta!" -

Kloka Anna begagnade ej svartkonstbok. De formler hon använde, under det hon strök på det sjuka stället voro dessa ord: "I Gud Faderns, Sonens och Den Helige Andes namn, ammen!" Kloka Anna tillsade den besökande att ej tacka. Men något ville ju den hjälpsökande betala för rådet, och så blev det sed, att var och en skänkte den kloka tolv skilling vid varje besök. Kloka Anna fick så mycket pengar, att hon knappast visste var hon skulle göra av dem. Hon brukade nämligen ha en 15 - 20 "patienter" om dagen. Folk kom långväga ifrån för att söka hjälp hos henne.

Det fanns dock andra kloka, vars "kraft" ansågs vara av ondo. Sådana begagnade svartkonstböcker. En sådan klok kunde kalla fram döda, ställa tillrätta det som var stulet, ställa

värk på sina fiender etc. Om en sådan klok hyste agg till någon, kunde han göra mycket ont för denne. Om han läste i svartkonstboken, kunde han spela så att föremål, stolar och bord dansade runt i stugan, och om han ville, kunde de dansande paren ej sluta upp med dansen utan de fingo hålla på i timtal, tills det behagade spelaren att låta dem sluta. Det berättas en sägen om en man, som hade svartkonstbok. Denne blev erbjuden att gå i kompanjonskap med den Onde. Då skulle den kloke få pengar och bli rik på allt sätt, men i gengäld skulle den Onde efter en viss tid komma och hämta den klokes själ. Den kloke gick med på förslaget. Allt gick honom efter den dagen väl i händer, men tiden gick honom så fort och snart var nådatiden slut och dagen inne, att den Onde skulle komma och utkräva sina rättigheter. Hur det nu gick till, lyckades dock mannen bli av med både svartkonstboken och de syndiga medlen och med Guds hjälp blev han befriad från avtalet med den onde. Han undrade mycket, om denne ändå skulle komma på den utsatta dagen och hämta honom. På kvällen, samma dag var han ute på ängarna, och då han gick hem, mötte han en hemsk skjuts med två svarta hästar, och på kuskbocken satt den Onde själv och körde. Han hade då varit uppe vid gär-

den, men ej funnit den han sökte, varför han alltså fick draga därifrån med oförrättat ärende - och så var mannen räddad ur hans klor.-

En annan sägen förtäljer om en lärd präst, som hade namn om sig att vara fjärrseende. Några skämtare ville roa sig med honom för att utröna, om han verkligen ägde denna underbara förmåga att se bortom denna tiden. De anmälde ett dödsfall för prästen för att skämta med honom. Då prästen utförde jordfästningen, sade han: "Jag kan inte se var denna själen har hamnat, jag kan inte finna honom varken i himmelen eller helvete!" Då blevo skämtarna förvånade över prästens förstånd i hemliga ting. Rätt som det var, sade prästen: "Jo nu ser jag honom och han är i helvetet!" Då blevo skämtarna allvarsamma och skräckslagna, och då de sägo efter, hade mannen avlidit i kistan, och bestörtningen blev stor. Det blev en varning för dem alla att ej skämta med så allvarliga ting. -- --

Gamla psalmer.

Ett Jesus än päminnes jag, Var du mina trogna följeslag,
På alla väggar skydda. I mörkret var mitt klara ljus,
I fattigdom mitt rika hus, I storm min ljuvliga hydda.
Var min stav, Till min grav, Spis och föda, Ro i möda,
Och allt i alla, Sist min själ till himlen kalla.

Dödens skarpa pilar O, Herre lindra väl.
När det till ändan lider, Ack, Herre, tag min själ.
Och låt mig få en evig ro, Ja låt mig få en evig ro,
När Dig, Herre Gud Sebaot!

Gammal psalmvers.

Jag är en fattig fånge i denna världen vrånge,
Likt fåret på en ö. --- Jag kan ej ro bekomma,
Förrän Gud mig låter dö.

Annan strof.

De vill mig locka, Att stulet bröd jag smaka
Men nej, ack nej, jag gör det ej, Ack Herre Gud,
Förbjud mig det, Min ungdomstid försaka. --

Skriv endast på denna sida!

4786

Ramsor.

Ett och två - kom vi gå. Tre och fyra - kom vi lya.
Fem och sex - kör vall gäss. Sju och åtta - plocka
flätta. Nio tie - slipa lie. Elva och tolv - slog
näsa i golv. Tretton fjorton - plocka hjortron.
Femton sexton - kör vall hästen. Sjutton - arton-
Kör vall katten. Nitton, tjugo - kläa brue.-

Ramsa.

"Adam och Eva skulle skjuta rävar, Då hade de inga
bössa, Så tog de Evas mössa."

Ramsa.

"Loppa, lus och gnet, Och hängelöss och flängelöss
och flatlöss och flätta, Läger du väggalusen te,
Så blir det åtta."

Ramsa.

Gya(=febr.) med sin sly, Kör barnen till sin rya.
Mars med sitt skägg, Lockar barn utom vägg.

4786

"Ramsor om flyttningarna."

Och Mikael - dagen ,som faller in i är,
Då ~~m~~äna jag att flytta härifrån,Och många
äro de,som då gräta efter mig, Men jag
fäller inte en tår."

"Och snart så ha vi den tjugo fjärde, Och då
så far jag mina färde. Och ingen är det som
mig begräter, Och därför kommer jag aldrig åter."

Ramsa.

Måndagen är en frivlilig dag. Tisdagen är av
samma slag. Onsdag gör vi rätt ingenting--
Lördag bryter sabbaten in, Söndag få vi vila.

Barnramsa.

"A.b.c. dilla=fär jag inte mat,sä lipar jag illa.
A.b.c.k.=får jag inte mat, sä ränner jag å."

4786

66
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

65

Gäta.

Far har pengar, som ingen kan räkna, Mor har en
ost, som ingen kan skära, Bror har en kaka, som ingen
kan baka Och syster har ett lakan, som ingen kan
fälla?

Svar: Stjärnorna, solen, månen och himlaval-
vet.

Gäta.

Vad är det, som sju karlar inte kan hålla på en järn-
stäng, men som en husmor kan hålla i nypan?

Svar: En loppa.

4786

Vaggvisa.

Detvsatt en skata på lagårdstak, och sjöng för
sina små döttrar, Var ska vi i vinter va? Vi fryser
om våra små fötter. Jo, vi ska resa te Dannemark,
Och köpa skor och spänne. Vill inte lille Kalle sova
nu, Så får han stryk i ännen.

Vaggvisa.

"Vyssa, duss, dassa, Vyssa små flickor i kassa,
Två te dej Och två te mej Och två te våra Lassa.
Får du leva lite te, Blir du liker fardin. Tåget går
till Alvesta, trallala, fallala fallanlallanla."

4786

68
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

67

Vaggvisa.

Sov, sov lilla barn Men bliv ej snärjd i syndens
garn, För din mor var en hora Och fardin var en fläska-
tjuv, Och lever du länge, så blir väl så du.-

Vaggvisa.

Skatan sitter på lagårdstak och sjunger så många
små visor Och vill inte barnet sova nu Så får det smaka
riset. Vyssa, vyssa lilla barn, Stort i ändan som en
kavrn Och kringligt som en rova.

"Skatan satt på lagårdstak Sörjde för sina små
döttrar, Var ska vi i vinter va', Vi fryser om våra små
fötter, Jo, vi ska fara te Dannemark, Köka korna för en
halvas mark, Tre trinna pepparkorn -Bocken blåser i
getahorn, Och Näcken slår på trumma Så hela jola dundrar."

4786

Visa vid lek.

Liten är jag men rolier å ha För jag kansjälvt gå och fria. Och får jag inte ja så är jag lika gla, För jag har ännu tid att gå och bia.

Skämtbit.

Jag har ett äpple uti min lomma, Det skall jag gömma till min lilla vän, Men trodde jag han inte komma, Så åte jag upp mitt äpple själv.

Visa.

"Gubben och käringen skulle köra vall, Men gubben ville inte mota, Då tog käringen ett veaträ Och slog gubben på nosa. Och gubben sprang upp så hurtig och gla. Och sa han ska mota i alla sina dar, Ko vall, ko vall, gamla Broka\$.

4786

70
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

69

Skämtvisa.

Gubben han gick sig i björkskogen ut, Och skar några käppar vita, Men käringen spår på sin liv och själ, Han skulle dem själv få slita. Ja mitt uppå golvet höllo de till Så strumporna foro stugan omkring, Hurra för mej Och det säger jag dig att denna dag förglömmes aldrig.

Visa.

I Västervik där stod ett slott Det var så härligt utstaferat, Med silver och med rödan guld. Och marmorstenar till dess murar.

Uppå det slottet en fänge satt, som på sin livstid var fången, Ja, femton famnar inunder jord, ja under jord, Ibland de ormar och de drakar.

Och fångens fader kom till västervik, Han såg sin son sitta fången, Då ropte han : "O, min käre son, Vi sitter du här som fänge!"

4786

71
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

70

Och fångens fader gick till kungen fram,
Han ville fången lösa. "De tjugo tusen, dem giver jag
om denna fånge kan bli löser."

De tjugo tusen ej hjälpa kan, Ty han har visser-
ligen stulit, Han bär en guldkrans omkring sin hals, Den
har han visserligen stulit.

"Bär han en guldkrans omkring sin hals har
han slätt icke stulit, Den har han fått av sin lilla
vän, Den har han fått till sin trolovning."

Så togo de denna fånge ut Och gav honom åter
sakramentet. Då ropte han: "O; Krist Himmels Gud! Allt
detta lider jag oskyldigt!"

"Jag sörjer ej för mitt unga liv, Ej heller straf-
fet jag lider, Jag sörjer mest för min lilla vän, Jag tror
honsörjer sig till döden."

4786

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

71

"Sörj inte du för din lilla vän, Ty han är
allaredan döder, I himmelen där träffas ni, Allt på den
stora domme dagen."

Och vill ni veta vem det var som denna
visan diktat har, Så haver det en ung kapten, ja en ung
kapten, Som mistat har sin vän i Norden.

Visa.

En visa vill jag sjunga om Sveriges norra gräns
Som nyligen har timat uti Norden, Allt om en rasker dräng,
som mördat har sin vän, Allt för den ömma kärleken på
jorden.

Det var en lördagsafton han ville sig gå ut,
Med tvenne grannhällskarlar sig förnöja. Han ville över
sjön, Han ville till sin mö, Han ville över lilla böljan
plöja.

Men när han kom till vännen Så slapp han inte in, Då bliver han så bitter i sitt sinn, Han sade: "Vän lyck upp, Och sedan vill jag gå, Men först så vill jag se vem du har inne!"

Han sparkade upp dörren Och in i rummet sprang, Där fick han se en främling före sig inne, I famnen på sin vän, I rummet i en säng, Där fick han se en resande vara inne.

Han genast i förstuan sprang ~~sprang~~ Och sig en yxa fann, Han ämnade sin vän, han skulle mörda, Med tvenne hårda slag, så blodet strömmar av Och sedan fick han samvetstårar skörda.

Han började nu bittert gråta Och ville nu gå ut, Men dörren den blev lykt av andra gossar, Han vände sig strax om Och genom fönstret sprang, Han ville ned och lilla båten lossa.

Han tog ett stycke krita och skrev på mastens stam: "Adjö, farväl, jag vill ej längre leva! Nu dödad är min vän Och jag har ingen kär, Jag får ej mer vid hennes sida vila."

4786

74
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

73

Så ger han ut sitt unga liv På böljorna de
blå, Med sammanknäpta händer ingen finnes. - För kärlek
får man sorg och en för tidig grav. "I ynglingar tag händelsen till minnes!"

Visa från Västgötatrakten.

Det var en lördagsafton, ja sent uppå en kväll,
Hon födde tvenne gossebarn - tog livet av dem själv.
O, så ömkeligt det var att hon torde denna rysliga gärning gjorde.

Sen svepte hon dem i den vitaste linn, Sen
kastade hon ut dem i den stridaste ström. O: så underligt
det var att hon torde Den ryseliga gärning hon gjorde.

Sen köpte hennes moder en silver kanna ny
Med förgyllda guldfötter däruti, Den fylde hon med blanka
rikstaler, Hon ämnade att konungen betala

"O, nej mitt unga liv fås ej för penningar, Gud
näde mig, min armaste flicka! I morgon fyller jag mitt

Skriv endast på denna sida!

4786

75.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

74

artonde år, Då skall ni få se mitt bröllop ska stå. Än-
skönt jag ingen brudgum har vid min sida."

Sen ~~ledde~~ de henne till Spetsgården fram, Där bor-
det stod dukat Och bödeln gick fram, "Ja, nu ska ni få
se mitt hjärteblod rinna, Allt uti de stridaste strömmar."

"Låt inga falska gossar er bedraga, Då får ni sorg
i alla era dagar."- Nu har jag sjungit visan till slut -
skrapa nu ihop och ge mig en en sup!"

(Obs.! Den sista strofen satte sångaren
själv ihop, och den sjöngs efter varje visas slut, enligt
gammal sed.!)

4786

76
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

75

Sjömansvisa.

Högt uppe i Norden, där är jag barnfödd, Och
min moder mig i vaggan nedlade, Och hon uppfostrade mig
så god, Sen fattigdoms så stor tills jag fyllt mina femton
år.

Sedan gav jag mig till sjös På ett skepp som
där låg, När jag första gången seglade över havet, På
en resa till Ost - Indien Och därifrån och hem igen,
Och den resan gick lyckligt och bra.

Ett jag aldrig glömma kan, Se de flickor
uppå strand, Fälla tårar på de snövita kinder. Och de
suckar och de beder: "Herren vare med eder alla och led-
sage er på böljorna de blå!"

----- Uti elva veckors tid innan vi nåt land fick se,
Förrän vi kom till den holländska hamn, Möter oss en
holländsk man Och han frågade varifrån vi äro komna, Och
genast svarade: "Vi äro nio rymmare från det turkiska
fängelsets land.....

Och så satte jag mig neder till att skriva ett brev till min älskade flicka uti nordén.-
"Nu är jag på fria foten Och i Holland, där vistas jag ännu Och har det både trevligt och gott."

Och min flicka skrev tillbaka: "Min moder är död Och min fader är bland böljorna begravén, Och ett jag ber dig, Res från Holland hem till mig vi ska älska varandra min vän."

Rallarevisa.

Det kom en rallare till vår gård -----
"Var skall rallaren ligga då ," sade bonden. "I min säng på min arm," svarade bondens hustru.

"Var ska jag själv ligga då," sade bonden.

"Ute på vår lo Hos vår so," svarade bondens hustru.

"Aj aj aj, för svinalöss di bita mej", sade bonden.

"Vänd dej om och bit igen ;" svarade bondens hustru.

"Vad ska rallaren ha för mat,"sade bonden

"Äggamat på silverfat," svarade bondens hustru.

4786

48
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

77

"Vad ska jag själv äta då," sade bonden.
"Surer käl i en skäl, går i en bonde, som är snål,"
Svarade bondens hustru.

Visa från år 1864.

Konung Fredrik är död. Dansken löftena bröt
Och vårt land ville de svekfullt bortröva. Om det går oss
emot, Vill det nog flyta blod, Dörför bör vi i hemmet ej
töva.

"Vem ska klä de små ,Var ska vi födan få?"
Suckar fadern sorgfullt men stilla.
Modershjärtat en bön Sänder upp för sin son, "Vem skall
marken och huset bestyra?"

"Ack min fästeman kan dö," suckar kvalfullt
en mö, Hennes bröllop blev utsatt för kriget.
Fågeln högt från sitt ly, Ser den halvtomma by, Och han
sjunger och vill trösta flickan.

När han nu tägar bort ,Då blir tiden ej

4786

79
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kort, Ack, de kvällar de bliva så långa! När hon brev ej får, helt sorgsen hon går, "Männe min fästman är död eller fången?"

78

Men soldaten med mod säger: "Kära var god, jag blir feg, när jag ser att du gräter! Jag vill kämpa för dej, Herren svike oss ej, Snart vi se ju varandra här åter!"

"Snart jag kommer igen, Vi till kyrkan går
hän Hand i hand, Vi då bedja med glädje, Men om jag faller
min vän, Gå då ensam därhän, Bed för mig, men du må icke
gräta!"

"Ty då vilar blott Sover stilla och sött,
Jag skall tänka på dig till det sista! Nu farväl, framåt,
fram! Gud beskydde mitt hem! Lät ej tron eller hoppet
mig mista!" -

4786

Del av visa.

Min moder hon dödde, när jag liten var, Stor
sorg i mitt hjärta för henne jag bar. Min fader var fallen
för brännvin och dryck, Allt som var i huset till brännvin
det gick, Och jag, stackars liten fick lida stor nöd, Jag
ofta förgäves fick bedja om bröd. Sju år gammal var jag
då jag gick min väg Så långt bort i världen De kände ej
mig.

Och sedan - och sedan jag mötte en man, Han säg
att jag var utav fattig stam. Han sade: "Min gosse, bliv
ärlig och god, Så ska du få följa mig hem till mitt bord!"
De klädde mig sedan från topp och till tå, I byarnas skolor
de läto mig gå. -----

4786

fr. G. v. Dalin

Kärleksvisa.

Där stod ett litet lammuppå den branta klippa,
Och röda räven kom med lammet ville leka, Men ack, det lil-
la lamm av räven narrad blev Och så är gossars sed Att nar-
ra flickor fler.

Emellan dig och mig det tändes upp en låga,
Det tändes upp en eld, som var en daglig plåga. Hur skall
jag dämpa den , jag vet alls inte råd. Jag suckar till min
grav, om jag ej dig kan få.

I tyst - och ensamhet Var skall man vännen
finna? Den sorg, som ingen vet Kan mina dar försvinna.
Ifrån min ungdomstid Allt intill denna stund. Har jag ej
annat tänkt Än du skall bli min vän.

Hade jag dig aldrig sett, Då hade jag lyck-
lig varit, Ty dina ögon blå De hava mig bedragit. Din tunga
är ett svärd Som hugger djupa sår. Jag suckar till min
grav Om jag dig aldrig får.

81

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

80

4786

Visa.

Husvill jag irrar kring jorden, Stängt varje
bröst, varje hydda Sällhetens dagar äro flydda Och sorgen
endast bor kvar.

För mig så ödsligt har blivit, Allting
i sorgen förbyts, Och utav gravblommor knyts För evigt
min brudkrans.

Kalla som vindar i Norden Människ^ghjärtan
jag funnit Snart är mitt eget försvunnit Och jag ensam
står kvar.

Snön kan snart min grav gömma, Många den obemärkt
trampar, Hoppets och kärlekens lampa, Brinner ej mera för
mig.

Men döden är bättre än livet, dödssängen skönast
av alla, gravklockor stoner mig kalla Hem till försoningens
land. -

4786

83
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

82

Kärleksvisa.

Ack högaste himmel och fallande jord, Det kostar för en yngling att leva här på jord, Att leva här i världen, det ynkligt vara mä, Att älska en gosse, som man aldrig kan få.

Att sätta tro till gossar, det lönar inte sig,
De älska alla flickor, Det tror jag visserlig, De leva och de säga att de uppriktiga är, Men stackars den flicka som kärlek till dem bär!

Det roade visst dig Var gång du gick till mig, Och med din stora falskhet du talade med mig. Du talade så vänligt, men du tänkte inte så, Och när jag vänder ryggen till, så ler du däråt.

Men dina ljusblå ögon och dinsockersöta mun,
De hava uppä mig lagt en börda så tung, den börda vill jag draga och bära för dig så länge som blodsdropparna är varma uti mig.

4786

Men ett svekfullt hjärta Får aldrig se sin
Gud, Det haver jag läst uti det ättonde bud, Dina öron
måste höra och dina ögon måste se Att aldrig mitt hjärta
burit falskhet mot dig.

Barnvisa.

Rida rida ranka, hästen heter Blanka. Vart ska vi
rida? Till en liten piga! Vad ska hon heta? Anna Maja -
Greta - den tjocka och feta. När vi kom till prästens gård
Var där ingen hemma, men en liten hynna Satt på sopedyngan
Och knaslade ben. Viff, Voff, Viff Voff, sa den lilla hyn-
na, som satt på prästens sopedynga Och knaslade ben.

88
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

83

Barnvisa.

"Och borgmästar Munthe, Han red på sin Brunte Och frun hon red en Scheck, som var så innerligt täck. Och efter kommer prästen på en halter häst. Men unge herr Karl, Han hade ingen sadel, Han måste åka efter i Schäs~~sen~~en."

Barnramsa.

Skatan satt på lagårdstak, Ville låna navarn. "Vad ska du med navarn?" "Ber^a ett litet hål!" "Vad ska du med hålet?" "Bygga en liten kvarn!" "Vad ska du med kvarnen?" "Mala lite mjöl!" - "Vad ska du med mjölet?" "Köpa en liten ko!" "Vad ska du med koen?" "Mjölka lite mjölk!" "Vad ska du med mjölken?" "Ysta en liten ost!" "Vad ska du med osten?" "Ge den lille prosten, som sjunger och spelar så väl i vår kyrka!"

4786

90
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

85

Barnlekar - ramsa.

Ene, bene, buse, baff, Du slapp att bliva hök för denna gång. Adam Eva, ut, Din brune stut!"

Erika, desika, luntan, tuntan,
Simmelimaka, kokelekaka, Västansvindar, Attel pös, Tocken
liten vacker tös!"--

"Bygga, byggabroen, broen den breda
Med stockar och stenar, Ingen slipper undan förrän han
sagt Sin kärastes namn, Vad hetter hon?"

Början på visa.

Det var en dag i den sökena veckan Jag blev bekant med
den sköna fleckan, Hon var så fager som en ros om våren
Emellan arton och tjugo år. -

4786

Ramsor vid lekar.

"Och hemma dansar Lasse med trumman ve sian, Spelte
med jägarn Och lekte med pian. Hej! Kularidarium! Sadilirium,
Sadilirium!

Store Jon och lille Pelle, Laga att jag kunde få
lite mat uti ett skrälle - Sitta slabba i en vrå.-

"Hör du Adamson, Vill du gifta dej? Vill du ha en
sådan slams som mej? Med ljusblå ögon, klänning grön, Det
är att fjäska för!"

"Flecka lella, Vill du bli mormon? Vill
du höra till vår religion? Hela hemligheta Visar dig pro-
feta, Om du flicka lella blir mormon."

"Och Abram han går där på golvet och murrar
Och Maj -Lena hon sitter vid rocken och surrar."

4786

"Han var en liten yngling, han var inte gammal,
han hade nyssen fyllat sex och nittio år, Han skulle åka
skridskor, Så kom han i en vak Och plumsade i sjön. Hans
fästmö Johanna, Hon sörjde sig fördärvad, Men sen så blev
hon gifter med skomakaren i byn."

När matmodern undervisade sin piga under husan-
dakten.

"Min gärning nädigt skäda" Sätt kaffekitteln på!
Hjälp du det bästa råda - Slä attan koppar på!"

Spinnvisa.

"Spinn, spinn, dottern min! Imorron kommer friarn din!"
Och dottern spann och tåren rann, Men aldrig kom den
friarn fram.

4786

83.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

88

Gumman, som var gift med skräddaren, sjöng glad på lördagen i takt med spinnrockstrampen:

"I da ä dä lörda, lörda, lörda, Dä kommer gubben hem med korv och pölsa." På mandagen gick trampan trögare, dä skräddaren äter gått bort för att sy i bygden: " I da - ä- dä- män - da - män - da- män - da, nu- har - ja - skickat - min - man - te - bys!"

Visa.

Och gubben han gick ut för att slipa sina knivar Så att de mätte skarpa bli, Och gubben slipade, och käringen dro, Och käringen lipade värr än en so, För di va bjudna till barnsäl.

Jullek.

"Eketopp och hasseltopp och nävarna fulla med nötter -
Dansa friskt min lilla vän, Jag fryser om mina fötter.
Tjovade, lovade, liade lej!"

4786

94.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

89

Enkel sång vid polkan.

"Känner in inte Anna -Stinas pojkar? Har ni inte sett
dom, när de dansa polka? Kom får ni se dom, för här
går det undan! Hopp fallett,fallerallanlej!"

4786

95
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Ordstäv.

90

"Tack för hjälpen", sa pigan om kyssen, när hon ingen fick.

"Det smakar ändå karl," sa pigan, kysste tuppen.

Det går inte lära gamla hundar att sitta.

Hunden vet vad hyndan sitter. -

Smedens märr och skomakarens käring få alltid gå barfota.

"Det är gott med den goe värmen," sa kärningen, när stuan
brann. -

Han är oxe åt andra och stut åt sig själv.

Dåligt sällskap fördärvar goda seder. -

"Det är gott å få lite rent på sej", sa sotarpojken, när
han vände skjortan på julafton.-

"Tack för i fjol", sa luffaren, när han kom igen samma dag.
Osvuret är bäst. -

"Här finns ingen ordning", sa katten, när han blev utkörd
på julkvällen. -

"Det kommer igen," sa gumman, gav grisen fläsk.-
Otur i spel - tur i kärlek.-

"Jag har gjort så gott jag kunde," sa kärningen, när hon bränn-
de upp bastan.-

4786

Ordsvåk o. Ordstäv.

Ont krut förgås inte så lätt.-

Pengar äro vandringsmän.

Pengar äro runda för att de ska rulla lätt, av papper, för de ska flyga lätt.-

En olycka kommer sällan ensam.

Ett träd brinner inte och en käring träter inte.

Morgonglans och käringdans varar inte till kvällen.

Morgonrodnad och käringeträta börjar med glans och slutar med väta.

Prisa ingen förrän efter döden.-

När vinet går in går vettet ut.

Utav barn och stollar får man veta sanningen.-

Det finns inget ont , som inte har något gott med sig.

Ju mer man river i smutsen, ju värre luktar det.

"Renlighet är en god sak ," sa 'käringen, vände särken julafton.

Hur tunt blodet är, är det tjockare än vattnet .

Rom byggdes inte på en dag. -

"Slakten är värst," sa räven om de röda hundarna.

16
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

91

Ordstäv. o. ordspåk.

Fint ska det vara, om skorna ska bindas med borst.

Ropa inte hej förrän du är över bäcken.-

Fint ska fint ha.

Det är skräp te svin, som orenar i sin egen böscha=
(stia).

Simpel fågel som smutsar eget bo..

"Gott och ha en dälilig gärningundangjord",sa´han,som
gifte sig för tidigt.-

"Det tål å tänka på",sa´han,som väntade med giftet
i 9 år, och sen väntade han i 9 till.-

Rädda hundar skälla mest. -

"Det var obetänkt",sa´kärningen, när hon kom till
himlen.-

Många händer göra ett lätt arbete, och många munnar
göra tomma fat. -

Sakta i backarna - jorden är gammal! -

Sanningen är alltid svår att höra.

"Detta då va´gott," sa´Tjäder, när han körde händerna
i brynebyttan.-

Sedan kan snart bli för sent. -

4786

Ordstäv. o. *ordspåk.*

Självgjort är välgjort.

Bättre sent än aldrig.-

"Den som kommer efter är också med", sa 'gumman, när hon kom för sent till tåget.-

Han skär breda remmar av andras läder.-

Skogen är fattigmans tröja.

"Rad i rad", sa 'bonden, när han körde med sin enda ko.

Där geten är bunden, där skaver hon.-

Där mycket gott röres, där något gott spilles.-

Självs är bäst dräng.-

Om alla spotta på en sten, blir den snart våt.

Gott att ha något att vänta, om man också aldrig får det.

Den som väntar på något gott väntar aldrig för länge.

När ängen blir betad, är den väl slädd.-

Mors ~~vass~~slavvälling är bättre ^{än} andras vitegröt.-

"Alla barn i början", sa 'gumman, satte sig i väven.

Man måste lära sig krypa innan man kan gå.

"Här ä inga fattigstöva", sa 'Branten, när han bakte väfflor på julafton.-

"Det går väl ~~an~~ med billiga motgångar," sa 'Flinken, när hans ko kalvade på julakvällen.

98.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

93

Ordstäv. o. ordtydning.

Man sakna^{er} inte ^{hon}förrän bäset är tomt.

"Hä"hä för denna tunga våra, Flecker~~na~~ setter i knä^{et} på gefte kära."

"Det blir la bättre", sa Berglund, när barna blir stora.

"Han går som Eckerberg, när han gek te|skreft."

"Dä ä väl ä inget ha sagt," sa käringen, när hon trätt på gubben hela julanatta."

"Det är röset ä inga skjorta ha, när en ä van ve en slant".

"Här finns möjligheter", sa bonden, när han lusade pälsen.-

"Den som inte blir sjuk av detta han är nog inte frisk", sa gubben, när han kördes i badet.

"Här ska la bli råd^{iv} skö~~ne~~, "sa gumman, brände upp särken.

"Det var en annan femma," sa bonden, när han skrev en sju.

Han är så lång, så han kunde riva ner regn.

Nu är det bara två dar till, sen är det Hultamarkan.

Den som först kommer till kvarnen får först malet.

Ordstäv.

Den ko här, ko mister.

Han springer, som om han skulle låna värme.

"Skönt", sa Gustava om kyssen, hon inte fick.

Han är så fattig, så det brinner inte i spisen fören.

Nu tar det hus på det heta.

Det är gott och ha en spis och lite och lägga i 'en.

Det är som att tutta eld på en bläntotte.

"Har du sett 'et lysa, där det inte brann?

Styvern är gräögd.

Ju flera barn, ju större välsignelse.

När man blir tu, så blir man sju.

Om man knyter näven för hårt, så kommer det inget i den.

Stor i orden - liten på jorden.

"När Vår Herre sädde barmhärtighet hos honom, då såd-

de han ofrött(?)!"

Blir han salig, så ä dä inte noga.

Han far som fäktä på en marknad.

När det är bjudit är det fängnat.

Ordstäv.

"Det är växlande tider", sa prästen, när han blev kyrkestöt.

Nu är tiden inne att ärtorna ska ut.

Han är så flottig om munnen, som om han skulle ut och stä folk.

Han får bära hundhuvudet för allting.

Han är så blå i synen som en kittelbotten.

Det ska inte bli till bröd utan bara några kakor till skräddaren.

Stora ord och fett fläsk fastna inte i halsen.

"Så skall slipstenen dras."

Han är så ful att man kan stämma blod med honom.

Det är inte värt att du är högfärdig, för då kan du komma på fattighuset.

"Då som ä för möet så ä då", sa käringen, när hon fick en sten.

Gär det inte att äta sig mätt - slicka sig mätt går inte.

Det bjuds inte skäl för märren mer än en gång.

"Det är inte gods och hålla på": sa han, som lovade bort sin dotter.

4786

Ordstäv.

"Ja sitter la inte i väjen," sa käringen, när hon satt i stocken.

"Nu börjas det", sa han, som förevisa björnen.

"Så låter det", sa han, som trampade i klaveret.

"Vi prästerskap," sa klockaren.

Där stenen faller, blir den liggande.

"Låt mig se", sa den blinde.

"Rent väsen", sa käringen, när hon tappade smöret i sopvrån.

Ull blir mull, men lin blir gull.

"Här stryker pengar," sa Per, när han lade ut sex styver till gillet.-

"Hu," sa Hjorten, när han fick se spöke.

"Undan för undan", sa käringen när hon föll ner för trappan.

Hösenflös och harpensnap - Vardagsgrann och söndags-
lej.

Ko~~n~~a ä ko~~n~~a, om hon är stor som ett slott, men
karl är karl om han är liten som en rätta.

"Jag kommer inte intill", sa han, som inte ville.

Det var på den tiden, när man mätte småbarn i skäppor.

102°
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

97

4786

Ordstäv. o. ordsprik.

103.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

98

Det man har olovt, har man ofaret.

"Ljus upp, din suddare," sa 'kärningen till månen.

"Det ovar på", sa 'gubben, när han ramlade i sjön.

Känn Kitta vad kärleken gör.

"Hemskt", sa 'Ryding, när hönsen sprang ikull 'en.

"Kör i vind," sa 'Blomster.

Kärleken drar värre än krampen

"Sø upp," sa 'gasten till månen.

"Nu är det gjort," sa 'den som försvor sig.

"Ingen vet var haren har sin gäng," sa 'gumman, satte
snaran på taket.

"Inget ont i det," sa 'tiggaren, slogs med brödpåsen.

Guds barn är inte så noga, de vill heller ha än ge.

"Fulare finns, sa madam Anderson, säg sig i spegeln.

De rika känna varandra och de fattiga skrämna varandra.

Bättre vett har min mor lärt mej än vissla sen jag
lagt mej.

"Nu är det slut med visslandet," sa 'pojken, när han
spräckte läppen.

"Det är ingen skam ä bju te," sa 'bonden, när han spände
oxarna för kyrkan.

Skriv endast på denna sida!

4786

Ordstäv.

"Nu jäklas I la far," sa pojken, när han fick stryck.

"Det är åsens tid," sa bonden, körde med drög på bar-mark.

Den kom inte för sent, som hängde sig vid ljus.

När det regnar välling på prästen, dryper det på klock-aren.

"Kärleken drar," sa gubben, när han drog käringen i håret.

"Det var en fin kam," sa drängen, kammade sig med dynggrepen.

"Jag vet inte," sa han, som kom igår.

"Luktar gör det, men smakar gör det ingenting vidare,"
sa gubben om brödet, som katten orenat.

"Detta ger inte bröd," sa bonden, när han trask hö.

Det är så rätt allt vad prosten säger.

"Detta ger inte bröd," sa tiggaren, trask på kvasten.

"Du förstår väl skoj," sa käringen, vred huvudet av tuppen.

164

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

99

4786

106

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

100

"Di visste inte att käringen var tokig, förrän hon sjöng när hon åt."

Det finns inget värre än äta sig i ett kärr, för det blir bara värre och värre, men det finns inget bättre än äta sig för mätt, för det blir bättre och bättre.

"Det är hett i mitt," sa gubben, när stugan brann.

"Det blir inte bättre förrän det onda kommer ner,"
sa 'gumman, tittade ner från taket.

"Nu åker vi ," sa han som gick.

Blå välling och sur sill, när alla lanthundar kommer hem.

Skomakaren har pjäxor på och di har varken häl eller
tå.

När soen har bäddat är det oppstigedags.

Skriv endast på denna sida!

4786

Ordstäv.

"Allt efter behag," sa Lunkentuss.

"Det är medfött," sa gubben om träbenet.

När lusen är kommen i pälsen, så blir hon där nog.

"Jag vrakar inte bort mina kreatur," sa luffaren, när han sålde lusen.

Medan gräset växer, dör kon.

"Da va en evig sanning," sa Matta - Stina om lögnen.

"Det var det sista som gick," sa bonden, när bastan brann.

Det är inte kungsord allt vad drottningen säger.

"Ombyte förnöjer," sa han, som kyste sin hustru.

Var tupp är herre i sin sophög.

Åt en elak ko ger Vår Herre ofta svarta horn.

När musen är mätt är mjölet beskt.

Ät ä ta buk på dej, för i morron kommer rackarn (slaktaren) ä tar skinnet ä dej.

Ordstäv.

102

"Det var väl att dom inte har lagt stan på landet,
för då hade väl folk supit ihjäl sej," sa 'gumman.
Det har sina ryck när ingen rycker igen.
Det har sina sidor när gavlarna äro borta.
Det är ingen gröt å grina åt.

"Det är en ny sorts mode," sa 'han, som knöt hals-
duken bak.

"O, mina vänner," sa 'han, som inga hade.
Sätt dej lite, mens fiskarna kokar.

Du sitter väl inte i kärr.
Det som har varit och inte är, det vill inte en
hund ha en gång.

"Ju flera barn, ju flera Fader Vär, ju flera bröd-
kakor och ju större välsignelse." (Lindblad, präst
i Härlanda.)

Du pratar som om du hade huvudet under armen.
Den ene gnällskräpper och den andre skräll -
skräpper.

Nu får det allt bli annat to på tutten.
En karl står vid sitt ord och en käring vid sina
påsar.

4786

Ordstäv.

Ja, di ä roliga för di ä inte gamla och inte för-
äldras di heller.

Det är lika omöjligt, som dricka gröt ur flaskor.
"Nu gick det sista ," sa 'kärningen, prevetet brann
upp.

Här är inte mer ro än vattnet under en bro.

En god gärning kan man göra om igen.

När en ~~å~~å² hoppar så hoppar de allihop.

Nu dagas det i käppavran.

Nu ska det bli annat ljud i skällan.

"Det är gott och va'på hemmaslättern," sa 'gubben, när
han slädde stugutaket.

Du pratar som du har förstånd till.

Man får låna sin vän och kräva sin ovän.

Di är inte vettiga mer än när di äter och då äter di
som tosingar.

"Tack i himlen," sa 'Lamplund.

De far så illa som vinterrågen.

Det blir väl, när det blir sju torsdagar i en vecka.

Det blir nog inte i denne kungens tid.

4786

Ordstäv.

Det drar som från en gammal gårdsgård.

Gott å ha bröd å gott å tya å äta.

"Det blir alltid näen rå," sa gumman, när hon kokte
päre.

Det kan ingen doktor hjälpa.

"Underliga äro Herrens vägar," sa pigan, när predi-
kanten kröp in till henne genom fönstret."

"Så kan det gå, när inte haspen ligger på."

Gäta.

Vad är det för likhet emellan ett regemente och
en ladugård?

Svar: De ha korum på båda ställena.

Gäta.

Vem är det som går backe upp och backe ner, men
ändå står stilla?

Svar: Gärdesgården.

Gäta.

Krokigt och brokigt och underligt satt - Kann du

Skriv endast på denna sida!

108
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

104

4786

inte gissa detta, får du inte sova i natt!

Svar: Rengbågen.

Skämtgata.

Lirum, larum, skedskaft, stava det med tre bokstäver!

Svar: D-e-t.

109.
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

105

4786

110
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

106

"Kärleksbref till lars."

(Avskrivet efter originalet!)

"Käre Lasse, stor tack för brevet som för två vickor
du till mig skrivf, Det var så ledigt och redigt
skrifet Så maken fanns ej till kärlikens brev.

Att jag har hälsan det vill jag lofa
allt intill skifande stund i kväll och önskar äfven
att samma gåfva må skikkas dig ifrån himlens pell.

Jag vet ej vad jag ska förtälja som riktigt
kunde tressera dej, Om klas i skrallebo täcker selja
till gamla hemman då vet jag ej.

Messommarafte var bal hos tryggensom ställdes
te utå snickar frans Och Kalle timmerman han må ryg-
gen han bjuddde opp alldra första dans.
Och sven i torpa den glae kroppen han sjöt i saluter
mäsitt gevär och på majstänga han kröp i toppen å
sjöng en visa som jöd så här: Fyra hela å fyra halva
å har ni hört vi natt jag fan Jo elfva länsmänner i
en galge breve en kronebefallningsmann.-

Må skräddarns manda å två soldater ja var te stan
påskeafte kväll då blø ja bjuden på dockteater på
poromua och kasurell.

4786

///
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

107

Ack käre älskade Lasse lille du får ej svartsjuker
på mej glo mitt hjärta brinner för dej som ville
det ha te kokpungten opp mett blo Ja jag må syssla
må stöck i spisen ja jag må pata uti ett tråg må
fora kon eller mata grisen Du kommer ständikt uti
min häg.

När sola pillar på österns tallar å när i
väster ho sänker sig när karlavangen på himlen rallar
ja tänker blott lille lars på dig

Ack käre raring rif brefvet sönnar ja skulle
skikat en snusastrut men när en tjänar hoss snåla
bönnen då ä då skralt nu ta bläcket slut
ifrån lena."

4786

Syrenvisa.

"Jag har drömt om syrener båd vita och skära Jag har
sett dem i klasar och fång. En aning har sagt mig att
tiden är nära, Mot graven nu hastar min gäng.

Då vill syrener jag ha på min kulle,
Två buskar, en skär och en vit, Och sedan så önskar jag
gärna du skulle Så ofta, så ofta gå dit.

Flytta ut där en bäck åt dig - vila i den,
När syrenerna blomma i vår, Men önska mig aldrig tillbaka
igen, Fäll aldrig en saknadens tår.

Jag är sjuk, jag är trött, jag vill lägga
mig ner, Mitt hjärta är brustet och kallt. Min levnad är
mörk - ej en ljusning jag ser, Förfruset är hjärtat och
kallt.

Låt mig sova i ro i syrenernas doft. Jag vill
aldrig vakna igen. Min själ skall sig svinga i blänande
luft Till mitt eviga himmelska hem.

4786

113
LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV
—*—

Men förgät mig ej fullt utan påminn dig mig
Varje vår, när syrener gå i blom. Däruppe i Eden jag
väntar på dig, Fast på jorden min plats skall stå tom.

109

Strö syrener på graven, båd klasar och fång
När värvindar susa så blid, Efter vandring i öknen så
ödslig och lång En oas har jag nått för alltid."

Eva Danielsson.